

CARINSKI SUSTAV: CARINSKI POSTUPCI I POSTUPANJA SA STRANOM I DOMAĆOM ROBOM, Tonka Jokić, 2007, Institut za javne financije, Zagreb, 583 str.

Prikaz*

Postupci utvrđivanja i naplate javnih prihoda, pa time i carina, smatraju se najosjetljivijim postupcima u pravnom sustavu svake države, prije svega stoga što, za razliku od drugih pravnih postupaka, u njima tijekom života sudjeluje svaki građanin, i to bez svoje volje, pa čak i protiv nje.

Stoga je knjiga u kojoj su detaljno obrađeni brojni i različiti carinski postupci, uz navođenje primjera za njihovu primjenu, dragocjen doprinos hrvatskome carinskom postupnom pravu.

Knjiga o kojoj je riječ djelo je autorice Tonke Jokić. Kao pravnica cijeli je svoj radni vijek provela u carinskoj službi. Zahvaljujući svom odličnom poznavanju carinskih postupaka i brojnih pitanja koja se pojavljuju u njihovoj primjeni, Tonka Jokić napisala je djelo koje s punim pravom možemo smatrati temeljnim za izučavanje hrvatskoga carinskog sustava.

Što djelo sadržava?

U prvom poglavlju – Osnove carinskog sustava – autorica, uz prikaz hrvatskoga carinskog sustava, opisuje izvore carinskog prava te objašnjava pojmove iz carinskih propisa, čime olakšava razumijevanje poglavlja koja slijede. Posebno je vrijedno da je autorica objasnila i pojmove poput pojma *ovlašteni gospodarski subjekt*, koji su i za carinsko pravo Europske unije još novi, a koje smo u postupku harmonizacije već ugradili u nazivlje hrvatskoga carinskog prava.

Drugo poglavlje – Osnove za obračun duga – sadržava podroban opis osnovnih elemenata na temelju kojih se obračunava carinski dug. To su carinska tarifa, podrijetlo robe i carinska vrijednost robe. Uz svaki od opisanih elemenata autorica navodi nacionalne zakonske i podzakonske propise, zatim akte carinskog tijela (kao što su obvezujuća mišljenja) i međunarodne sporazume kojima se ti elementi uređuju. Osim toga, uz pojedine primjere (koji se odnose na utvrđivanje podrijetla robe) priloženi su i obrasci koji se primjenjuju u postupku utvrđivanja carinskog duga.

* Primljeno (*Received*): 8.3.2007.
Prihvaćeno (*Accepted*): 14.3.2007.

Na promet robe preko carinske granice naplaćuju se, osim carine, i porez na dodanu vrijednost te osam posebnih poreza, čije je elemente autorica također opisala.

U trećem poglavlju – Postupanje s robom koju se unosi u carinsko područje Republike Hrvatske – koje je ujedno i najopsežnije poglavlje, autorica opisuje put i moguće postupke s robom koja se unosi u carinsko područje Republike Hrvatske. Na robu unesenu na hrvatsko carinsko područje može se primijeniti postupak provoza, postupak puštanja u slobodan promet, postupak u poštanskom prometu te postupak u putničkom prometu. Prava i dužnosti sudionika svakoga od tih postupaka detaljno su opisana i obrazložena primjerima iz prakse. Uz to su citirani i dijelovi međunarodnih ugovora i konvencija te nacionalnih pravnih propisa koji se odnose na određeni carinski postupak.

U četvrtom poglavlju, koje nosi naziv Carinski postupci s gospodarskim učincima, obrađeni su postupci “...u kojima se sa stranom ili domaćom robom obavljaju određene proizvodne ili uslužne, gospodarske djelatnosti” (str. 271). Tako se na uslugu skladištenja domaće i strane robe primjenjuje postupak carinskog skladištenja, a na uvezenu robu koja se na hrvatskom području prerađuje te nakon toga izvozi ili pušta u slobodan promet, primjenjuje se postupak unutarnje proizvodnje, koji je izuzetno složen.

Nadalje, ako se domaća roba izveze radi prerade, dorade, popravka, montaže i sl., provodi se postupak vanjske proizvodnje.

Ako se, pak, strana uvezena roba na hrvatskom carinskom području prerađuje, a zatim prerađena pušta u slobodan promet, ali po nižoj carinskoj stopi (jer je preradom promijenila vrstu i stanje), primjenjuje se postupak prerade pod carinskim nadzorom.

Postupak privremenog uvoza postupak je koji se primjenjuje samo na određenu robu, uključivši prijevozna sredstva, koja se unose na hrvatsko carinsko područje s određenom svrhom. Prema odredbama tog postupka, takva je roba uvjetno oslobođena od plaćanja carine i poreza, i na nju se ne primjenjuju trgovinska ograničenja ni zabrane. Uvjeti u kojima se taj postupak primjenjuje jesu obvezan izvoz takve robe, i to u određenom roku, te nepromijenjeno stanje robe, osim uobičajene amortizacije zbog trošenja pri uporabi.

U petom poglavlju – Druga carinski dopuštena postupanja ili uporaba robe – autorica objašnjava i opisuje razliku između pojma *carinski dopušteno postupanje ili uporaba robe* i pojma *carinski postupak*. Naime, sva roba koja je unesena na hrvatsko carinsko područje podliježe određenom načinu postupanja i uporabe i prije nego se uključi u određeni postupak. Takva se roba, primjerice, i prije uključivanja u određeni carinski postupak može unijeti u slobodnu zonu ili na slobodno skladište, ponovno izvesti iz hrvatskoga carinskog područja, odnosno uništiti ili ustupiti državi.

Šesto poglavlje – Postupak izvoza – sadržava opis postupaka koji se poduzimaju pri izvozu. Ti se postupci prije svega primjenjuju na domaću robu, tj. na robu koja je dobivena ili proizvedena na području Republike Hrvatske ili u njezinim teritorijalnim vodama. Uz to, ti se postupci primjenjuju i na stranu robu ako je uvezena na hrvatsko carinsko područje kao objekt postupka unutarnje proizvodnje ili privremenog uvoza.

Postupak izvoza pokreće se podnošenjem po pravilu jedinstvene carinske deklaracije.

Autorica je posebno obradila brojne specifičnosti tog postupka i za njih priložila obrasce deklaracija te druge pisane dokumente čija je primjena u tom postupku obvezna.

U sedmom poglavlju – Osiguranje plaćanja carinskog duga – riječ je o instrumentima kojima Carinska uprava osigurava naplatu carinskog duga, uz iznose obveznih poreza i drugih davanja koja se naplaćuju pri prekograničnom prometu robe. Instrumenti koji joj stoje na raspolaganju jesu gotovinski polog, mjenica i bankovna garancija ili jamstvo. Za svaki od tih instrumenata bitno je to da je dostatan za naplatu duga.

Carinski dug nastaje u redovitom carinskom postupku ili zbog neispunjavanja obveza iz carinsko-pravnog odnosa (npr. zbog nepravilnog postupanja ili upotrebe robe u slobodnoj zoni, izuzimanja robe od carinskog nadzora i sl.).

Autorica nije propustila navesti i primjerima objasniti slučajeve u kojima, iako je određeni carinski postupak nad robom proveden, carinski dug ipak ne nastaje. Primjerice, kad roba tijekom postupka zbog nekog razloga bude uništena, ako se postupak ne može završiti ili ako je roba prirodno izgubljena.

Osmo poglavlje – Zaštita prava intelektualnog vlasništva – sadržava prikaz nove obveze carinskog tijela, koja je posljedica pristupanja Republike Hrvatske Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i prihvaćanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Europskim zajednicama i njezinim članicama.

Carinsko se tijelo u toj novoj obvezi pojavljuje kao posrednik, jer “...omogućuje doticaj nositelja prava s uvoznikom ili posjednikom robe i samom sumnjivom robom” (str. 480). Konačnu odluku o povredi prava intelektualnog vlasništva donosi nadležni sud, a carinsko tijelo samo privremeno prekida provođenje zahtijevanoga carinskog postupka.

Carinski prekršaji i kaznena djela naslov je devetog poglavlja. U njemu autorica opisuje postupak provođenja carinskog prekršaja i carinskoga kaznenog djela.

Prekršajni postupak u prvom stupnju vodi Vijeće za carinske prekršaje one carinarnice na području koje je napravljen prekršaj, a u drugom stupnju postupak vodi Visoki prekršajni sud. Pravna osnova na temelju koje se provodi prekršajni postupak jest Zakon o prekršajima, Zakon o carinskoj službi i Carinski zakon. Postupak za carinska kaznena djela vodi nadležni sud.

U desetom poglavlju s naslovom Primjena trgovinskih i deviznih propisa u carinskim postupcima posebno su opisana dva bitna zakona o čijim se odredbama također mora voditi briga pri provođenju carinskih postupaka bilo koje vrste. To su Zakon o trgovini i Zakon o deviznom poslovanju. Posebna obrada tih pravnih propisa upućuje na složenost carinskih postupaka i na potrebu da osobe koje su ovlaštene provoditi carinske postupke solidno i široko poznaju pravne propise.

Jedanaesto, posljednje poglavlje – Primjena Zakona o općem upravnom postupku i Općeg poreznog zakona u carinskim postupcima – autorica je napisala imajući na umu da su carinski postupci u biti upravni postupci, ali se zbog njihovih specifičnosti propisi upravnog postupka na njih primjenjuju samo supsidijarno. Jednako su tako odredbe Općega poreznog zakona pri vođenju carinskih postupaka pravno relevantne samo ako carinskim propisima nije drugačije određeno.

*

Knjiga autorice Tonke Jokić *Carinski sustav i carinski postupci i postupanja sa stranom i domaćom robom* djelo je u kojemu možemo naći odgovore na gotovo sva pitanja

u vezi s hrvatskim carinskim postupovnim pravom. Takvo je djelo autorici bilo moguće napisati jer je cijeli njezin radni vijek bio najuže povezan s carinskim pravom. Ona ga je ne samo primjenjivala, već i sudjelovala u njegovu kreiranju, a u novije vrijeme i u njegovoj harmonizaciji s europskom pravnom stečevinom.

Tekst je napisan jednostavnim i vrlo jasnim stilom. Pravni instituti iz područja carinskog prava opisani su u opsegu koji odgovara potrebama struke. Široko područje carinskoga postupovnog prava autorica je prikazala na način da se djelom mogu koristiti vrsni pravници, ali i oni koji su tek na putu da to postanu.

prof. dr. sc. Olivera Lončarić-Horvat